

ІВАНОВ Владислав,

здобувач ОС «Магістр»

за спеціальністю ОЗ4 «Культурологія»,

Національний університет «Киево-Могилянська академія»

ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТУРИ СКАСУВАННЯ В СЬОГОДЕННІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Культура скасування — це форма соціального осуду, яка частіше за все призводить до втрати скасованою людиною своєї платформи або репутації. Загалом цей феномен не є новим, оскільки він починався з руху #MeToo, після чого став включати в себе не тільки допомогу на уніфікацію голосів жертв харасменту, а і загалом боротьбу з будь-якою дискримінацією. Головне середовище для цього феномену — інтернет, причому його ліво-ліберальна частка. Варто зазначити, що однією з найголовніших цілей культури скасування є не просто моральний осуд, умовно кажучи, це не є просто хвилиною негативних повідомлень у відповідь на расистський твіт якоїсь медіаособистості, це скоріше виступає певною жагою до переформатування суспільства, під час якої з'являються спроби повного перезавантаження дискурсу, відбувається руйнування раніше нормалізованих дискримінаційних заяв і нормалізація атмосфери взаємоповаги або щонайменше знищення певних упереджень, які могла мати сторона, яку скасовують.

Український контекст скасування помітно відрізняється від західного, оскільки апріорі є політизованим. Більшість наших випадків скасування відбуваються з метою набуття певної політичної самобутності або як спосіб запобігання просування російським наративам. Як приклад ми можемо згадати Олексія Арестовича, який попри його ігнорування цього факту був скасований та виїхав за кордон [1]. Цікавою особливістю є те, що коли політична особистість скасовується, вона мімікрує в щось, що можна назвати клікбейтно-антиукраїнською субстанцією. Це, вірогідніше за все, є своєрідною формою якогось coping mechanism, яка допомагає сублімувати образу на прошарок людей, які скасували.

Також варто зазначити, що попри те, що культура скасування сама по собі є ліволіберальним інструментом, вона має неймо-

вірний потенціал до адаптації, оскільки вона може бути інтерпретована як такий собі бойкот версії 2.0, який цілком можуть використовувати і праві, і консервативні прошарки населення, як це, власне, і відбулось з Арестовичем. Разом з тим, скасування не обов'язково має бути вироком, воно також за правильної інтеграції в суспільство може бути простором для трансформації та освіти. Вдаючись до переосмислення концепції публічної відповідальності, ми зможемо сформуванати простір, в якому навіть cancellable заяви будуть виключно маркером того, що людина має певні упередження, і це надаватиме можливість скасуванням особистостям вибачитись і продовжити спокійно існувати в соціумі. Утім, завжди є вірогідність популізму та паразитування на темах соціальної справедливості. Коли ми говоримо про імплементацію культури скасування в повсякдення, ми говоримо про створення незалежного від систем інструменту, якій зможе забезпечувати видимість маргіналізованих спільнот.

Ризик відсутності діалогу щодо проблем, коли культура скасування спрацьовує швидше, ніж людина встигає пояснити свою позицію та виправдатися, також є відчутною проблемою, оскільки одна з речей, яка дає змогу культурі скасування функціонувати, — це інститут репутації. Само собою інститут репутації — доволі складний феномен, який потребує окремих робіт та міркувань, але все ще можна зазначити декілька важливих нюансів. Коли ми говоримо про інститут репутації, ми припускаємо, що людина, яку скасовують, його визнає. Як приклад можна розглянути співака Михайла Поплавського, який відомий своїми скандалами та, м'яко кажучи, неоднозначними стосунками зі студентами очолюваного ним університету [2]. Утім, незважаючи на безліч контраверсійних ситуацій, він досі має кар'єру, концерти та посади. Унікальність цього явища в тому, що він сформував собі аудиторію, яка сама собою не дуже вірить в інститут репутації, а ці скандали часто або ігнорує, або знаходить спосіб не сприймати всерйоз. Власне і сам Поплавський інститут репутації, вірогідніше за все, не визнає, оскільки ніколи не вибачався та не визнавав проблем зі своїм іміджем та поведінкою.

Культуру скасування в Україні не можна назвати калькою західного феномену, вона має дуже самобутні характеристики, і хоча не настільки глибоко інтегрована в соціум, однак показує, що

вона може функціонувати, особливо тоді, коли Україна вимушена воювати за свою незалежність. Навіть при чіткій інтеграції культури скасування в українське повсякдення, ми все ще муситимо ставити питання, чому людей скасовують, як це треба робити, і, найважливіше, що робити після того, як хтось був скасований. Майбутнє цього феномену цілком залежить від здатності нашого народу обирати діалог, відповідальність, і чітко розділяти що є помстою, а що — справедливістю.

Література

1. “Арестович за кордоном. як він виїхав з України — загадка — BBC news україна”. BBC News Україна. Дата звернення 20 квітня 2025. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ceqjyewwvdwo>.

2. Денисяка, Ольга. “«Пропонував грати в більярд на поцілунки»: колишня студентка звинуватила Михайла Поплавського в домаганнях”. hromadske. Дата звернення 20 квітня 2025. <https://hromadske.ua/suspilstvo/239331-proponuvav-hratty-v-biliard-na-potsilunkykolyshnia-studentka-zvynuvaty-la-mykhayla-poplavskoho-v-domahanniakh#:~:text=Випускниця%20Київського%20національного%20університету%20культури,Про%20це%20повідомила%20Владислава%20Коренна>.

3. Appleman, Deborah. *Literature and the New Culture Wars: Triggers, Cancel Culture, and the Teacher's Dilemma*. W. W. Norton & Company, 2022.

4. Asimow, Michael, Peter Robson та Ferdinando Spina. *Vigilante Justice in Society and Popular Culture: A Global Perspective*. Fairleigh Dickinson University Press, 2022.